

DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE KANSEN

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIEN EN BEGROTING, WONEN EN ONROEREND ERFGOED

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft:

- Ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten, het decreet van 12 juli 2013 houdende toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst, gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en crematoria en het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, wat betreft de eventuele her- of nevenbestemming van parochiekerken
- Tweede principiële goedkeuring

Samenvatting

Door de evoluerende kerkpraktijk zijn een toenemend aantal van de bijna 1.800 rooms-katholieke parochiekerken in Vlaanderen niet langer (exclusief) nodig voor hun religieuze functie. Dit voorontwerp van decreet wil een doordachte her- of nevenbestemming van deze (voormalige) parochiekerken verder in goede banen leiden door nieuwe beleidsinstrumenten in te zetten, met name door:

- (1) de verplichting op te leggen om een kerkenbeleidsplan op te maken;
- (2) ruimere subsidiemogelijkheden aan te bieden aan de lokale besturen en de kerkbesturen voor de realisatie van hun projecten van her- of nevenbestemming van (voormalige) parochiekerken.

Het betreft een tweede principiële goedkeuring van het voorontwerp van decreet na verwerking van het advies van de SARO (Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed).

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsdomein: Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie én Omgeving

Beleidsveld: Binnenlands Bestuur en stedenbeleid én Onroerend Erfgoed

Inhoudelijk structurelement: Binnenlands Bestuur én Onroerend Erfgoed

Operationele doelstelling: “We bieden de lokale besturen meer mogelijkheden en stimuli om in te zetten op een adequaat en toekomstgericht beleid inzake neven- en herbestemming van eredienstgebouwen.” (beleidsnota Binnenlands Bestuur en stedenbeleid, operationele doelstelling 6.3)

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Goedkeuring visienota

Visienota “Beleidsmaatregelen voor de her- en nevenbestemming van parochiekerken in Vlaanderen”, goedgekeurd door de Vlaamse Regering in haar vergadering van 16 juli 2021 (VR 2021 1607 DOC.0949/1BIS).

Eerste principiële goedkeuring

Het bijgaand voorontwerp van decreet is een eerste keer principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering in haar vergadering van 29 april 2022 (VR 2022 2904 DOC.0459-1).

Advies Strategische Adviesraad SARO

De Strategische adviesraad Ruimtelijke Ordening – Onroerend Erfgoed verstrekte haar advies over het bijgaand voorontwerp op 25 mei 2022.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Situering

In haar vergadering van 29 april 2022 keurde de Vlaamse Regering een voorontwerp van wijzigingsdecreet goed dat 3 decreten wijzigt met als doelstelling de her-of nevenbestemming van rooms-katholieke parochiekerken verder te stimuleren.

Meer bepaald wordt het instrument van het kerkenbeleidsplan, momenteel een element in het onroerenderfgoeddecreet, opgenomen in het organieke kader van de eredienstregelgeving (het decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten). Hiermee wordt de opmaak van een kerkenbeleidsplan een verplichting (voor het gemeentebestuur en de bisschoppen als representatieve organen van de rooms-katholieke eredienst), gekoppeld aan het meerjarenplan van een kerkbestuur.

Anderzijds worden de subsidiemogelijkheden ter voorbereiding van mogelijke projecten van her- en nevenbestemming van niet-beschermden parochiekerken uitgebreid. Niet alleen haalbaarheidsstudies die her- of nevenbestemming onderzoeken komen in aanmerking voor subsidies. Door de decretale wijzigingen zullen ook subsidies mogelijk zijn voor het laten uitvoeren van opmetingsplannen of het begeleiden van participatietrajecten. Bovendien zijn ook subsidies mogelijk voor rooms-katholieke parochiekerken die recent (tot maximum 5 jaar geleden) zijn onttrokken aan de eredienst. Hiervoor wordt het decreet van 12 juli 2013 houdende toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst, gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en crematoria gewijzigd.

Met deze twee beleidsmaatregelen wordt uitvoering gegeven aan enkele van de voorgestelde maatregelen in de visienota “Beleidsmaatregelen voor de her- en nevenbestemming van parochiekerken in Vlaanderen”, goedgekeurd door de Vlaamse Regering in haar vergadering van 16 juli 2021 (VR 2021 1607 DOC.0949/1BIS). De vijf beleidssporen van de visienota zijn:

1. het oprichten van een ‘Programma Toekomst Parochiekerken’ dat een geïntegreerde aanpak van deze maatschappelijke uitdaging moet realiseren;
2. het instrument van de kerkenbeleidsplannen verplichten in iedere gemeente, en dit instrument opnemen in de organieke erediensregelgeving;
3. de Vlaamse financiële stimuli beter afstemmen op de noden op het terrein;
4. nagaan, door het ‘Programma Toekomst parochiekerken’, in welke mate private actoren een grotere inbreng kunnen hebben in deze problematiek;
5. het laten onderzoeken van het herbestemmingsprofiel (een objectieve inschatting van de erfgoedwaarde en het herbestemmingsprofiel) van elke parochiekerk in Vlaanderen.

Dit voorontwerp van decreet vormt de decretale vertaling van de beleidssporen 2 en 3. De implementatie van beleidssporen 1, 4 en 5 vergt geen decretaal ingrijpen.

Een uitgebreide toelichting van de maatschappelijke context, de beleidsdoelstellingen, de meer gedetailleerde inhoud, de maatschappelijke impact en de totstandkomingsprocedure van voorliggend voorontwerp van decreet is opgenomen in de nota aan de Vlaamse Regering n.a.v. de eerste principiële goedkeuring (VR 2022 2904 DOC. 0459-1) en in het algemeen deel van de bijgevoegde memorie van toelichting.

Advies van de Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening – Onroerend Erfgoed (SARO)

Op 25 mei 2022 verstrekke de Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening – Onroerend Erfgoed (SARO) haar advies over het voorliggend ontwerp van decreet.

De SARO acht de voorgestelde maatregelen over de kerkenbeleidsplannen (de opname ervan in het erediensdecreet, de verplichting ervan én de beperking ervan tot de rooms-katholieke eredienst) positief en ondersteunt ze.

Ook de ruimere subsidiemogelijkheden om projecten van her- en nevenbestemming mogelijk te maken beoordeelt de SARO positief, onder meer opdat een optimale benutting van de (voormalige) parochiekerken kan betekenen dat er elders géén aansnijding van open ruimte moet gebeuren: “Deze subsidies leveren dus ook een bijdrage aan de gewenste bouwshift”.

Met betrekking tot de nieuwe mogelijkheden van financiële steunverlening maakt de SARO ten slotte nog 3 kritische bedenkingen.

- SARO merkt terecht op dat de ruimere subsidiemogelijkheden door dit wijzigend decreet (dat het decreet van 12 juli 2013 houdende toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst, gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en crematoria wijzigt) beperkt zijn tot de niet-beschermde rooms-katholieke parochiekerken en dat gelijkaardige subsidiemogelijkheden ook nuttig zijn voor beschermde parochiekerken. Er zullen ook specifieke subsidiemogelijkheden worden voorzien voor beschermde kerken, conform de goedgekeurde visienota. Beschermde parochiekerken vergen een specifieke expertise en volgen regelgevend en administratief een apart spoor.

- De SARO vraagt zich af of het zinvol is om een onderscheid te maken tussen herbestemming en nevenbestemming, waarbij herbestemming (dat theoretisch een grotere bijdrage zou kunnen betekenen aan de bouwshift) financieel aantrekkelijk wordt gemaakt dan nevenbestemming. De Vlaamse Regering wil de lokale discussies over mogelijke her- of nevenbestemming tussen de betrokken actoren in volle vrijheid laten verlopen, zonder enige belemmering of bepaalde randvoorwaarden. In sommige gevallen kan een nevenbestemming evenzeer of meer te verkiezen zijn dan een herbestemming, of is er de optie tussen een nevenbestemming of helemaal geen ander gebruik van de parochiekerk. Ook is het soms (bijvoorbeeld bij de uitvoering van een haalbaarheidsstudie) op nog niet helemaal duidelijk of een her- dan wel een nevenbestemming uiteindelijk het resultaat zal zijn. Ook vanuit administratieve eenvoud (maximum 30% subsidie voor studies, opmetingsplannen en trajectbegeleiding) lijkt het vooralsnog wenselijk om projecten van her- en nevenbestemming gelijk te behandelen.
- De SARO merkt ten slotte op dat bij subsidieaanvragen voor eredienstgebouwen van andere (niet rooms-katholieke) erediensten een positief advies gevoegd moet worden van het erkende representatieve orgaan van de eredienst en het college van burgemeester en schepenen of de deputatie van het betrokken gemeente- of provinciebestuur. De huidige decretale voorwaarde “dat uit de adviezen moet blijken dat de investeringen, waarvoor de subsidie wordt aangevraagd, passen in een langetermijnvisie” is niet overgenomen, wat de SARO doet vrezen dat de link tussen de adviezen en een langetermijnvisie ontbreekt. Ook al mogen we veronderstellen dat de betrokken adviserende instanties de langetermijnvisie in ieder geval zullen meenemen in hun advisering, ook al is dit niet decretaal geëxpliciteerd, dan nog lijkt het wenselijk om het belang van de langere termijn duidelijk te maken door de explicitering in het decreet. De betrokken passage wordt dus opnieuw opgenomen in het (wijzigend) decreet.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Voor een uitgebreide toelichting bij de artikelen kan verwezen worden naar punt II van de memorie van toelichting bij dit voorontwerp van decreet.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Zie de nota aan de Vlaamse Regering naar aanleiding van de eerste principiële goedkeuring van dit voorontwerp van decreet (VR 2022 2904 DOC.0459-1).

B. ESR-TOETS

Zie de nota aan de Vlaamse Regering naar aanleiding van de eerste principiële goedkeuring van dit voorontwerp van decreet (VR 2022 2904 DOC.0459-1).

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Zie de nota aan de Vlaamse Regering naar aanleiding van de eerste principiële goedkeuring van dit voorontwerp van decreet (VR 2022 2904 DOC.0459-1).

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Zie de nota aan de Vlaamse Regering naar aanleiding van de eerste principiële goedkeuring van dit voorontwerp van decreet (VR 2022 2904 DOC.0459-1).

4. VERDER TRAJECT

Zie voorstel van beslissing.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar tweede principiële goedkeuring te hechten aan het bijgaande voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten, het decreet van 12 juli 2013 houdende toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst, gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en crematoria en het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, wat betreft de eventuele her- of nevenbestemming van parochiekerken, en de bijgaande memorie van toelichting;
- 2° de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen te gelasten over voornoemd voorontwerp van decreet het advies in te winnen van de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van 30 dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen,

Bart SOMERS

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Matthias DIEPENDAELE

Bijlagen:

- Ontwerp van decreet
- Memorie van toelichting
- Bijlage: advies SARO